

УДК 378:004

Ляхоцька Лариса,

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ

***Анотація:** У статті розглянуто проблему організації та якості проведення освітнього процесу з використанням цифрових технологій в умовах глобального карантину, пов'язаного з Covid-19. Зроблено акцент на вирішення проблеми застосування цифрових технологій при педагогічній взаємодії з обдарованими учнями в закладах позашкільної освіти.*

***Ключові слова:** цифрові технології, педагогічна взаємодія, обдаровані учні, відеоконференція, дистанційне навчання.*

***Abstract:** The article considers the problem of organization and quality of the educational process using digital technologies in the context of global quarantine related to Covid-19. Emphasis is placed on solving the problem of using digital technologies in pedagogical interaction with gifted students in out-of-school education institutions.*

***Keywords:** digital technologies, pedagogical interaction, gifted students, video conferencing, distance learning.*

Застосування сучасних цифрових технологій в освіті відіграє важливу роль у створенні необхідних умов для саморозвитку обдарованих учнів, активізації когнітивних і творчих здібностей, формування необхідних інформаційно-цифрових компетентностей.

Нові вимоги до організації педагогічної діяльності та підготовки обдарованих учнів, регламентовані такими нормативними документами: указ Президента України № 927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», закон України «Про загальну середню освіту» (ст. 5, 9, 11, 29), наказ МОН України від 27.08.2013 №1236 «Про затвердження Положення про Банк інтелектуальних досягнень дітей та Положення про Експертну раду для визначення найкращих інтелектуальних досягнень дітей», концепція «Нова українська школа» (2016), Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (2020). Зазначені вище документи зумовлюють потребу в безперервному поповненні й актуалізації професійних знань і вмінь педагога, його компетентностей та впровадженні цифрових технологій у його професійну діяльність. Тому є актуальною проблема інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників та впровадження цифрових технологій в роботі з обдарованими учнями.

Цифрові технології знайшли своє місце в освіті, а саме в організації і проведенні дистанційного навчання. У ситуації, в якій сьогодні опинилася Україна і весь світ, стає питання організації та якості проведення освітнього процесу в умовах глобального карантину, пов'язаного з Covid-19. В закладах загальної середньої, позашкільної та вищої освіти це питання вирішується за допомогою дистанційного навчання. Як показала практика, більше проблем виникло в закладах загальної середньої освіти з організацією та проведенням освітнього процесу дистанційно в режимі онлайн. Для вирішення цих проблем МОН України розробило «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» [1], в якому надаються конкретні рекомендації закладам загальної середньої освіти щодо якісної організації освітнього процесу під час дистанційного навчання, особливе місце в цьому процесі належить педагогічній взаємодії учасників онлайн-освітнього процесу.

Педагогічна взаємодія розглядається науковцями як спеціально організована (вибудувана) система впливів, зв'язків, відносин, узгоджених дій і контактів педагогів і учнів, спрямованих на активізацію їх спільної діяльності, а також сприятливих умов для особистісного їх розвитку і зростання, організації активного їх життя [2]. Серед особливостей взаємодії педагогічних працівників, які працюють з обдарованими учнями, відзначимо опитування за допомогою відкритих питань та партнерська допомога таким учням під час обговорення певних наукових проблем; провокування учнів виходити за межі типових відповідей; намагання зрозуміти, як учні дійшли певного висновку. Педагогічні працівники з увагою та інтересом слухають відповіді учнів, але не дають оцінки, намагаються показати що всі їх відповіді приймаються. Таке поводження призводить до того, що учні більше конструктивно спілкуються один із одним і менше залежать від педагога.

На нашу думку, всезростаючий обсяг інформації, її активне використання в різних сферах діяльності, створення сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури актуалізують необхідність використання в процесі педагогічної взаємодії закладу освіти цифрові технології. Їх застосування здійснюється за такими напрямками, як засіб доступу до необхідної інформації та її засвоєння; забезпечення доступу до науково-методичної літератури; логічне впорядкування і систематизація матеріалу; оперативна консультаційна допомога; створення умов для зацікавленої активної участі учнів в освітньому процесі. Серед переваг використання інформаційно-цифрових технологій у процесі педагогічної взаємодії є застосування комп'ютерних програм, за допомогою яких створюються презентації, відеоролики, е-оголошення, е-методичні рекомендації, інструкції для учнів, е-фотоальбоми тощо, які задіють аудіальні і візуальні сенсорні шляхи, що сприяє кращому засвоєнню і запам'ятовуванню інформації та надають можливість зберігати таку інформацію. Створення сайту закладу освіти, вайбер-групи, дає можливість кожному учаснику освітнього процесу отримувати своєчасну й оперативну інформацію про особливості діяльності закладу освіти, режим дня,

науково-масові заходи. Опрацювання звукових листів, відеоматеріалів із різних проблемних питань, перегляд фільмів із наукової тематики, участь в онлайн-тренінгах, аналіз проблемних ситуацій, перегляд презентацій і прем'єр книг – це шляхи для підвищення рівня ІКТ-культури учасників освітнього процесу. Цифрові технології активно використовуються в онлайн-взаємодії (діалогова взаємодія) з обдарованими учнями при проведенні масових наукових заходів, наприклад, організація дистанційних конференцій (відеоконференцій) за участю фахівців у галузі наукових досліджень. На нашу думку, модель партнерської взаємодії з обдарованими дітьми кожний педагог розробляє самостійно, ґрунтуючись на принципах взаємоповаги, взаємодовіри, взаєморозуміння, співпраці, усвідомлення своєї ролі та відповідальності. Заслуговує на увагу впровадження дистанційних форм спілкування з обдарованими дітьми за допомогою діалогової взаємодії [3] та викладання матеріалу під час онлайн- семінарів, майстер-класів, обговорення і представлення практичних матеріалів на онлайн-платформах Google Classroom, ZOOM тощо, розміщення відео заняття, що в онлайн-режимі проводить педагогічний працівник на сайті закладу освіти. Можливе застосування мобільних додатків Messenger, Viber, Facebook у межах навчального часу.

Останнім часом у педагогіці набув поширення споріднений із поняттям «освітнє середовище» термін інформаційно-освітній простір. Інформаційно-освітній простір покликаний підвищити якість навчання за рахунок використання досягнень сучасних інформаційних технологій, організації дистанційного управління освітнім процесом і забезпечення веб-доступу до різних захищених освітніх веб-ресурсів. Найголовнішим завданням інформаційно-освітнього простору, на нашу думку, є забезпечення дистанційного навчання обдарованих учнів освітніми й довідковими веб-матеріалами, що значно спрощує підготовлення до семінарів, практичних чи написання науково-дослідних робіт.

Звернемо увагу на такий аспект педагогічної взаємодії з обдарованими учнями в глобальній мережі інтернет, як правила спілкування у віртуальному середовищі

закладу освіти. Учасникам освітнього процесу слід пам'ятати, що тут, як і в реальному житті, існують свої правила поведінки, своєрідна культура віртуального спілкування, яку ще називають нетикет. Зазначимо, спілкування педагогічних працівників із обдарованими учнями в наукових, тематичних форумах, чатах та співтовариствах характеризується певним рівнем кваліфікації та знань, де потрібно бути компетентним в тих чи інших питаннях. Для такого спілкування потрібно бути готовим професійно і відповідно до вимог нетикету: намагатись бути толерантними, не ігнорувати правила культурного спілкування для різних інтернет-ресурсів, писати коротко та зрозуміло, бути об'єктивними, слідкувати за граматиною, виконувати загальноприйняті правила поведінки в чатах та форумах, залишатись ввічливими один до одного, адже це, чи не найголовніше правило хорошого віртуального спілкування [4].

Таким чином, застосування інформаційних технологій у роботі з обдарованими учнями, безперечно, є однією з провідних тенденцій розвитку сучасного освітнього процесу. Сьогодні науково-дослідницьку роботу обдарованих учнів важко уявити відстороненою від інформаційного простору, адже більшість із них добирають теоретичний матеріал для дослідження із електронних наукових збірників чи монографій, користуються електронними словниками та енциклопедіями, надсилають науковим керівникам свої статті, наукові роботи для перевірки на е-пошту, одержують онлайн-консультації, створюють власні е-книги з авторською науковою інформацією в них. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці законодавчих, нормативних документів, навчально-методичних матеріалів із питань використання цифрових технологій, захисту прав та інтелектуальної власності учасників освітнього процесу – педагогічних працівників закладів освіти та обдарованих учнів.

Список використаних джерел

1. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77298/

2. Ціпан Т. Інноваційні форми та методи педагогічної взаємодії школи і сім'ї у вихованні учнівської молоді: збірник наукових праць «Інноватика у вихованні». 2020. № 12. Том 1. 299 с. С. 235–241. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/15-20-PB.pdf>

3. Пінчук О. П. Особливості педагогічної взаємодії у середовищі дистанційного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11083672.pdf>.

4. Культура віртуального спілкування: методичні поради. Упр. культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; ХОУНБ ім. М. Островського. Хмельницький, 2014. 28 с. URL: <http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/kvs.pdf>